

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

17.01.2024. Nr. 6-1/37

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Aizsardzības ministrijai
kanceleja@mod.gov.lv

Par apgādnieka zaudējuma pensiju Valsts aizsardzības dienesta karavīriem

Latvijas Republikas tiesībsargs ir saņēmis personas iesniegumu, kurā norādīts uz iespējamu Latvijas Republikas Satversmes 109. pantā garantēto tiesību uz sociālo nodrošinājumu aizskārums. Proti, iesniedzējs norāda, ka uz valsts aizsardzības dienesta laiku personai tiek pārtraukta apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksa.

No likuma "Par valsts pensijām" 19. panta ceturtnās daļas izriet, ka tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju ir personai, kura nav sasniegusi 24 gadu vecumu, ja tā laikā, kad iestājusies apgādnieka nāve, vai vēlāk mācās vai studē vispārējās, profesionālās izglītības iestādēs, koledžās vai augstskolās pilna laika klātienē, izņemot laiku, kad persona ir pārtraukusi studijas.

Saskaņā ar Valsts aizsardzības dienesta likuma 27. pantā noteikto izglītības iestāde atbrīvo valsts aizsardzības dienesta karavīru no mācībām (studijām) valsts aizsardzības dienesta izpildes laikā. Personai, kura uz dienesta laiku ir pārtraukusi studijas, saglabājas tiesības turpināt tās ar tiem pašiem nosacījumiem, kādi bija pirms iesaukšanas.

Spēkā esošās tiesību normas noteic, ka pensijas izmaksas turpināšana pēc 18 gadu vecuma sasniegšanas tiek saistīta tieši ar personas studijas pilna laika klātienē. Savukārt, ja persona ir pārtraukusi studijas, piemēram, personai ir piešķirts akadēmiskais atvaļinājums, apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksu pārtrauc. Tas attiecas arī uz personām, kuras studijas ir pārtraukušas, lai veiktu valsts aizsardzības dienestu. Pēc studiju atsākšanas, apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksa turpinās, bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai. Tādējādi var rasties situācija,

ka valsts aizsardzības dienesta karavīram tiek ierobežotas tiesības saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju maksimāli iespējamo laiku.

Pamatojoties uz tiesībsarga pieprasījumu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra sniedza informāciju par pārskata periodā uz izmaksu nosūtīto apgādnieka zaudējuma pensijas saņēmēju (labuma guvēju) skaitu.

	2023. gada novembris			2024. gada novembris		
	kopā	siev.	vīr.	kopā	siev.	vīr.
Kopā	17 844	8 751	9 093	17 903	8 833	9 070
t.sk. personas bez invaliditātes vecumā 20-23 gadi:						
20 gadi	770	414	356	715	378	337
21 gadi	617	348	269	642	366	276
22 gadi	485	296	189	519	310	209
23 gadi	406	256	150	411	250	161

Datu avots: VSAA, LabIS

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, veicot datu analīzi par personām, kuras saņēma apgādnieka zaudējuma pensiju un uzsāka valsts aizsardzības dienestu, konstatēja, ka 24 personas dienestu uzsāka uzreiz pēc vispārējās, profesionālās izglītības iestādes vai koledžas pabeigšanas, savukārt 20 personas dienestu uzsāka pēc gada vai ilgāka laika perioda.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 12. panta 8. punktā noteikto, tiesībsargs aicina ministrijas izvērtēt iespēju mainīt tiesisko regulējumu, lai nodrošinātu, ka valsts aizsardzības dienesta karavīriem netiek ierobežotas tiesības saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju.

Par rezultātu lūdzam informēt tiesībsargu līdz **2025. gada 18. aprīlim**.

Ar cieņu

tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne